

رهنمود کنترل معافیت محصول گمرکی

این رهنمود برای تطبیق مواد 11، 27 و 66 قانون گمرکات جهت تنظیم امور معافیت از محصول گمرکی، طرز استفاده درست از اینگونه معافیت و به منظور کنترل سؤاستفاده از این پروسه وضع گردیده است.

مطابق ماده 27 قانون گمرکات، اموال شخصی هیئت افغانی، اموال مسافریین مندرج تعرفه گمرکی، سمپل های تجارتي و دیگر اموال و مواد کیمیای که در این ماده ذکر گردیده است، از پرداخت محصول گمرکی معاف شمرده شده اند. بر علاوه آن یک تعداد اقلام وارداتی (اموال و وسایل) که توسط یا برای مؤسسات وارد میگردد، در مطابقت با ماده 30 قانون انجوها از تادیه محصول گمرکی معاف شمرده میشود.

همچنان اموال و وسایلیکه برای قوای ایساف و قوای نظامی امریکا مستقر در افغانستان وارد میگردد، نیز مطابق تفاهم با مقامات ذیصلاح از تادیه محصول گمرکی معاف محسوب میگردد. دلیل اساسی ایکه در اعطای معافیت های گمرکی (بدون معافیت هاییکه براساس کنوانسیون وینا مصوب 1961 و معاهده حقوق و مصونیت ملل متحد مصوب 1946 اعطا میگردد) نهفته اینست که زمینه بیشتر مساعدت با افغانستان میسر گردد و در پروسه بازسازی و نوسازی کشورکدام مشکل و یا تأخیری ایجاد نه گردد و همچنان توسط اینگونه معافیت ها زمینه رشد و انکشاف تولیدات داخلی کشورنیز مساعد گردد. مؤسسات غیردولتی و غیرانتفاعی بخاطر ازپرداخت محصول گمرکی معاف میباشند که در اجرای امور آنها نفع شخص و مؤسسه مطرح نیست بلکه هدف از اجراءات و فعالیت آنها غیرانتفاعی میباشد.

عدم توجه مؤسسات و اداراتیکه اموال و اجناس آنها مستحق معافیت است، در وقت تصدیق اوراق و اسناد اموال معافی، این مشکل را جدی تر ساخته است. قراردادیان بشمول قراردادی های فرعی از این بی توجهی یا عدم احساس مسئولیت این ادارات ذیربط سؤاستفاده نموده و اوراق اموال تجارتي خویش را نیز توسط آنها تصدیق مینمایند؛ که بدین ترتیب از یکطرف عواید هنگفت دولت به کیسه اشخاص میریزد و از طرف دیگر باعث از بین بردن زمینه رقابت سالم میان تولیدکنندگان نیز میگردد.

سؤ استفاده از پروسه معافیت محصول گمرکی در بعضی موارد بشکل دیگری صورت میگیرد و آن بدین ترتیب که اموال معافی بعد از اخذ معافیت محصول گمرکی برای مقاصد بغیر از مقاصد مجوزہ تعرفه ترجیحی مورد استفاده قرار میگیرد.

معافیت محصول گمرکی به دو شکل ذیل کنترل میگردد:

- 1- کنترل و نظارت از معافیت قبل و یا در جریان پروسه اخذ معافیت محصول گمرکی
- 2- کنترل و نظارت از معافیت بعد از اخذ معافیت محصول گمرکی

1- کنترل و نظارت از معافیت قبل ویا در جریان پروسه اخذ معافیت محصول گمرکی

طوریکه در بالا تذکر بعمل آمد ، هدف اساسی از اعطای معافیت از محصول گمرکی ، همانا مساعد ساختن زمینه بهتر برای بازسازی و نوسازی ، رشد و انکشاف صنایع و تولیدات داخلی کشور است .

برای اینکه تفاوت میان مؤسسات خیریه و انکشافی داخلی ، خارجی و بین المللی همرا با مؤسسات انتفاعی داخلی و خارجی بهتر واضح گردد ، تعریفات از اینگونه مؤسسات را که در قانون مؤسسات غیر دولتی (NGOs law) منتشره جریده رسمی شماره (857) تسجیل یافته است ، در اینجا ذکر مینمائیم :

- 1- مؤسسه : سازمان غیردولتی ، غیر سیاسی و **غیرانتفاعی** بوده که شامل مؤسسات داخلی و خارجی میگردد.
- 2- مؤسسه داخلی : عبارت از مؤسسه غیردولتی داخلی بوده که به منظور پیشبرد هدف یا اهداف معین تشکیل میگردد.
- 3- مؤسسه خارجی : عبارت از تشکیل غیردولتی بوده که در خارج افغانستان مطابق قانون دول خارجی تاسیس گردیده و شرایط این قانون را بپذیرد .
- 4- مؤسسه خارجی بین المللی : عبارت از تشکیل غیردولتی بوده که در خارج افغانستان مطابق قانون دول خارجی ایجاد و فعالیت آن بیش از یک کشور را احتوا مینماید . مؤسسات ملل متحد و ارگان های مربوطه آن شامل این تعریف نمی باشند .

بنابر آن مؤسساتیکه مطابق ماده 30 قانون انجوها از پرداخت محصول و مالیات معاف اند ، عبارتند از :

- 1- مؤسسات داخلی خیریه ، انکشافی و **غیرانتفاعی** بعد از تائید وزارت محترم اقتصاد
- 2- مؤسسات خارجی خیریه ، انکشافی و **غیرانتفاعی** بعد از تائید وزارت محترم امور خارجه و وزارت محترم اقتصاد
- 3- مؤسسات خارجی بین المللی خیریه ، انکشافی و **غیرانتفاعی** بعد از تائید وزارت محترم امور خارجه

مؤسسات شخصی انتفاعی داخلی ، خارجی و بین المللی ، مؤسساتی اند که جهت بدست آوردن منفعت ایجاد گردیده اند و این نوع مؤسسات رامیتوان به اصطلاح عام " تیکه داری " نامید که مطابق یک قرارداد مشخص فعالیت های مشخص را انجام میدهند . قراردادی ها بشمول قراردادی های فرعی نیز در همین جمله محسوب میگرددند .

اصولاً این نوع مؤسسات ، انجوها و کمپنی ها از معافیت محصول گمرکی برخوردار نمی گردند چون هدف از ایجاد آنها بدست آوردن منفعت است . اما بعضی اوقات مؤسسات و کشورهای تمویل کننده جهت اجرای یک برنامه مشخص با این نوع انجوها و کمپنی های بزرگ داخلی ، خارجی و بین المللی قرارداد مینمایند که بعضاً مطابق قرارداد عقد شده میان اداره ویا کشور تمویل کننده و کمپنی انتفاعی از معافیت محصول گمرکی برخوردار گردیده و بعضاً مطابق به قرارداد مکلف به تادیه محصول گمرکی مینباشند . در شرایط قرارداد موضوع تادیه محصول ویا معافیت محصول گمرکی کاملاً واضح میگردد که ایا کمپنی انتفاعی اشیا و اجناس مورد ضرورت پروژه را بدون تادیه محصول گمرکی وارد نموده میتواند و یا اینکه باید محصول گمرکی آنرا بپردازد .

موضوع معافیت محصول گمرکی در قرارداد بر مبلغ مجموعی که توسط دونه یا تمویل کننده تادیه میگردد ، تاثیر فوق العاده دارد بدین معنی که اگر کمپنی متذکره از معافیت محصول گمرکی اموال واجناس مورد ضرورت خویش مستفید گردد ، دراین صورت قیمت مجموعی قرارداد کمتر از قیمتی میباشد که در صورت تادیه محصول گمرکی مطابق قرارداد از مکلفیت کمپنی میبود. در صورتیکه کمپنی انتفاعی مطابق به قرارداد مستحق معافیت محصول گمرکی نباشد ولوکه کمپنی متذکره از نام و مهر مؤسسه خیریه و یا کشور تمویل کننده سؤاستفاده نموده و از وزارت محترم اقتصاد نیز مکتوب رسمی معافی را براساس ماده 30 قانون انجوها ویا از وزارت محترم امور خارجه عنوانی ریاست عمومی گمرکات ، ارائه نماید ، با آنهم مستحق معافیت شمرده نمی شود بلکه کمپنی متذکره مکلف به پرداخت محصول گمرکی میباشد .

قابل تذکر است که هیچ یک از وزارتخانه یا دیگر ارگان مستقل دولتی نمیتواند قراردادی را با یکی از این نوع قراردادی های انتفاعی یا کمپنی انتفاعی عقد نماید که در آن کمپنی یا قراردادی از معافیت محصول گمرکی برخوردار گردیده باشد . وزارت خانه هاو ارگان های مستقل دولتی در صورتی میتوانند همچو قرارداد را با قراردادی ها یا کمپنی های انتفاعی عقد نمایند که مسوده قرارداد مطابق قانون گمرکات توسط وزارت مالیه پیشنهاد وتوسط شورای وزیران منظور گردد.

مسئله دیگری که در اینگونه قراردادها صراحت تام دارد ، کمیت و کیفیت مواد مورد ضرورت پروژه قرارداد شده میباشد . هرکشوردونه یا اداره تمویل کننده پروژه چه بشکل قرضه باشد ویا چه بشکل کمک ومساعدت ، در قرارداد کیفیت و کمیت آن ذکر میگردد . بناء اداره گمرکات در وقت طی مراحل اخذ معافیت باید اطمینان حاصل نماید که آیا اموال واجناس توریذ شده با قرارداد موافقت دارد یا خیر . بدین ترتیب مامورین گمرکی مکلف اند تا از مقدار و کیفیت اموال نیز اطمینان حاصل نمایند .

به همین ترتیب قراردادهاییکه براساس آن اموال و وسایل قوای ایساف و قوای نظامی امریکا بدون تادیه محصول گمرکی وارد کشور میگردد، تحت کنترل و نظارت معافیت قبل و یا در جریان پروسه معافیت محصول گمرکی قرار گرفته میتوانند . جهت ایجاد شفافیت بیشتر در تادیه معافیت محصول گمرکی ، درخواست کننده گان مکلف به رعایت نکاتی آتی میباشند:

1- درخواست کننده گان مکلف اند تا نسخه اصل (original) قرارداد را به بخش معافی ریاست عمومی گمرکات ارائه نمایند.

2- درخواست کننده گان برای اخذ معافیت هر کانتینر ، عراده و ایروبل هوایی مکلف اند یک فورم معافیت علیحده را خانه پری نمایند.

3- فورم معافیت محصول گمرکی برای یک ماه قابل اعتبار است ، در صورت موجودیت دلایل مؤجه فقط برای دو ماه دیگر توسط بخش معافیت ریاست عمومی گمرکات تمدید شده میتواند . در صورت انقضای تاریخ فورم معافیت ، درخواست کننده مکلف است فورم معافیت جدید را بعد از تادیه فیس آن ، اخذ نماید.

مطابق جزینجم فقره دوم ماده 27 قانون گمرکات ، اموالیکه جهت تمویل پروژه های دولتی از طریق اعطای قروض و اموال مساعدتی ایکه توسط یا برای مؤسسات دولتی یا غیر دولتی خیریه و انکشافی داخلی ، خارجی و بین المللی به کشور وارد می گردد، از پرداخت محصول گمرکی معاف میباشند.

با در نظر داشت جز فوق ، اموال دولتی در دو صورت ذیل از محصول گمرکی معاف میگردد.
الف : اموالیکه از طریق اعطای قروض برای ادارات دولتی به کشور وارد شده باشد.

ب: از طریق مساعدت ها برای ادارات دولتی به کشور وارد شده باشد.
بناءً تمام اموالیکه برای ادارات دولتی (بدون اعطای قرض و مساعدت) از بودجه آنها خریداری و به کشور وارد میگردد ، قابل پرداخت محصول گمرکی شمرده میشوند.

2- کنترل و نظارت اموال معافی بعد از پروسه اخذ معافیت محصول گمرکی

کنترل اموال معافی بعد از پروسه اخذ معافیت محصول گمرکی نیز تاثیر فوق العاده در کاهش سؤاستفاده از این پروسه و در ازدیاد عواید گمرکی دارد . براساس ماده 11 قانون گمرکات ، ادارات گمرکی تیمهای بررسی گمرکی را بمنظور تصدیق از مطابقت کمیت و کیفیت اموال مورد انتقال با مندرجات اسناد گمرکی منضمه آن حین خروج از نقاط عبوری سرحدی ، میدان های هوایی و دفاتر گمرکی داخلی و در ساختمان های مربوط تورید کنندگان تعیین می نماید. در صورتیکه اموال و انتقال آن با اسناد گمرکی مطابقت داشته باشد ، تیم بررسی گمرکی اسناد را تائید و مهر می نمایند . هرگاه اموال و انتقال آن با اسناد گمرکی مطابقت نداشته باشد راپور کتبی موضوع را ترتیب و جهت رسیدگی به اداره گمرکی مربوط ارسال می نماید.

ادارات گمرکی تیم های سیار را غرض بررسی ناقلین اموال در امتداد سرکهای داخل قلمرو گمرکی تعیین می نماید . اعضای تیم های سیار با ارائه کارت هویت ، اسناد گمرکی و اموال را معاینه و راپور کتبی موضوع را به اداره گمرک مربوط در مطابقت با لایحه مربوط ارائه می نمایند.

براساس صلاحیتیکه توسط این ماده به تیم های مراقبت سیار گمرکات داده شده ، تیم های مراقبت سیار میتوانند اطمینان خویش را از مطابقت اسناد گمرکی با اموال آن حاصل نمایند . تیم های مراقبت سیار گمرکات میتوانند که اموال معافی رانیز دقیقاً بررسی و حصول اطمینان از مطابقت اموال با اسناد گمرکی را ، نمایند.

اما ماده 66 قانون گمرکات یک نوع صلاحیت و مکلفیت بسیار وسیع را به مامورین گمرکی سپرده و آن عبارت از نظارت اموال معافی بعد از اخذ معافیت گمرکی میباشد که تا الحال جهت تطبیق این ماده کدام پروسیجرو یا رهنمود مورد اجرا قرار داده نشده است ، این ماده چنین صراحت دارد:

ماده شصت و ششم :

ترخیص اموال منوط بشرط

اموالیکه با تعرفه ترجیحی مرخص گردد ، تحت نظارت گمرک باقی میماند . این نظارت زمانی خاتمه می یابد که اموال بدوران آزاد مرخص ، صادر ، به دولت واگذار یا تخریب گردد. استعمال اموال به سایر مقاصد ، بغیر از مقاصد مجوزه تعرفه ترجیحی صرف در صورت تأیید بقیه محصول لازمی مجاز می باشد.

اصطلاحاتیکه در این ماده ذکر گردیده ، در قانون گمرکات طوری ذیل تعریف گردیده اند :

1- تعرفه ترجیحی : عبارت از کاهش ، تعلیق یا معافیت از محصول وارداتی مندرج در تعرفه گمرکی میباشد.

2- نظارت گمرکی : عبارت از بررسی است که توسط مامورین گمرکی جهت حصول اطمینان از رعایت اسناد تقنینی گمرکی و سایر احکام نافذ بر اموال تابع نظارت گمرکی ،

صورت میگیرد. نظارت گمرکی در صورت لزوم شامل اقدامات بازرسی گمرکی بوده میتواند.

3- بازرسی گمرکی: عبارت است از اجرای فعالیت های مشخص (معاینه اموال و حسابات و سایر اسناد و سوابق ، تصدیق از موجودیت و صحت اسناد ، تفتیش وسایط انتقالی و محموله های سفری و سایر اموالیکه توسط اشخاص انتقال میگردد، توقیف اموال و معرفی مظنونین به مراجع عدلی قضائی) به منظور حصول اطمینان از رعایت اسناد تقنینی گمرکی و سایر احکام نافذ بر اموال تابع نظارت گمرکی ، در قلمرو گمرکی کشور .

4- ترخیص اموال به دوران آزاد: یعنی اینکه اموال بعد از تادیه دین گمرکی و دیگر تادیات قانونی به دوران آزاد ترخیص شده وصف اموال افغانی را بخود کسب میکند .
صادرات ، واگذاری به دولت و تخریب اموال اصطلاحاتی معروف و مروج اند که نیاز به تعریف ندارند.

موارد اعطای تعرفه ترجیحی در ماده 27 قانون گمرکات تسجیل یافته است و مؤسسات خیریه و انکشافی طبق جز پنجم فقره دوم این ماده از تعرفه ترجیحی (معافیت کلی) برخوردار میگرددند.

هدف اساسی از ماده 66 اینست که اموال معافی برای دایم و بدون قید و شرط ، معافیت از محصول گمرکی را اخذ نموده نمیتوانند ؛ بلکه این معافیت یک نوع معافیت مشروط است و مطابق این ماده اموال معافی تا زمانی تحت نظارت گمرکی باقی میماند که این اموال یا به مصرف برسد (اگر اموال مصرفی یا خوراکی باشد) ؛ یا این اموال معافی دوباره صادر گردد یا این اموال به دولت واگذار گردد یا شخص مسوول اموال محصول گمرکی آنرا پرداخته ، اموال را به دوران آزاد ترخیص نماید ؛ و یا اینکه این اموال به اثر استهلاك نورمال و یا به اثر کدام حادثه تخریب گردد.

موضوع دیگری که در این ماده از آن ذکر بعمل آمده ، اینست که استعمال اموال به سایر مقاصد ، بغير از مقاصد مجوزه تعرفه ترجیحی غیرمجاز میباشد . بدین معنی که اگر فرنیچر برای یک مکتب توريد و از محصول گمرکی معاف گردد ، این فرنیچر فقط در مکاتب مورد استفاده قرار گرفته میتواند ، این فرنیچر هیچگاه در منازل و دفاتر شخصی مورد استفاده قرار گرفته نمی تواند مگر در صورت ترخیص آن به دوران آزاد.

مطابق لایحه وظایف آمریت مراقبت سیار ، این آمریت موظف است تا اموالیکه از معافیت محصول گمرکی برخوردار میگردد ، الی حصول اطمینان تحت نظارت خویش قرار دهند . طوری که در بالا از آن تذکر رفت ، کارمندان مراقبت سیار موظف اند تا اطمینان حاصل نمایند که استعمال اموال معافی مطابق به مجوزه تعرفه ترجیحی میباشد یا خیر . مثلاً تیل که برای قوای ایساف وارد میگردد فقط برای وسایط ایساف قابل استفاده میباشد ، استفاده از این تیل برای وسایط شخصی و یا تانک های شخصی تیل هرگز اجازه داده نمی شود . همچنان مواد ساختمانی ایکه برای پروژه های انکشافی خیریه وارد میگردد ، هرگز در ساختن ساختمان های شخصی و یا در فروشگاه های مواد ساختمانی جهت فروش از آن استفاده شده نمی تواند .

مجازات :

در قانون گمرکات سه نوع تخلفات اداری نظر به شدت و خفت آن پیشبینی گردیده است ؛ تخلف کتگوری سوم آن شدیدترین است و مجازات آن نیز نظر به مجازات کتگوری های اول و دوم شدید تر است .

مطابق جز دوم فقره سوم ماده 166 قانون گمرکات ، اجراآتیکه مغایر ماده 66 صورت گیرد ، در تخلفات کتگوری سوم پنداشته می شود و مطابق فقره دوم ماده 167 قانون گمرکات، متخلف 50% الی 100% ارزش اموال مطابق رهنمود ریاست عمومی گمرکات جریمه نقدی میگردد. قابل تذکر است که جریمه های نقدی ناشی از تخلفات گمرکی مندرج قانون گمرکات مانع تادیه اصل دین گمرکی نمی گردد.

ارتکاب تخلف کتگوری سوم در صورت تکرار و یا به صورتیکه دلالت به قصد آنرا نماید ، مطابق جز اول فقره دوم ماده 172 قانون گمرکات ، قاچاق شناخته می شود . و مرتکب قاچاق مطابق ماده 173 قانون گمرکات حسب ذیل مجازات میگردد.

- ضبط مال قاچاق.
- وضع جریمه معادل دو الی پنج برابر دین قابل تطبیق بالای مال قاچاق.
- مجازات مندرج ماده 179 قانون گمرکات .

طرز تطبیق ماده 66 قانون گمرکات

برای اینکه تیم مراقبت سیار گمرکات بتواند ماده 66 قانون گمرکات را به وجه احسن آن تطبیق نماید ، زمینه اجراآت آتی توسط ادارات و شعبات مربوط مساعد میگردد.

- برای اینکه تیم های مراقبت سیار معلومات قبلی در مورد اموال معافی باشند ، مدیریت عمومی معافی یک کاپی از هر فورم معافی طی مراحل شده را به آمریت مراقبت سیار تسلیم می نماید .
- برای اینکه تیم مراقبت سیار در مورد فورم های معافی اطلاعاتی بیشتری بدست بیاورند ، یک نفر از آمریت مراقبت سیار در کمیته معافیت گمرکی منحیث عضو کمیته توظیف میگردد . این شخص وظیفه خواهد داشت تا معلوماتی را جمع آوری و به تیم نظارت بر اموال معافی مراقبت سیار تسلیم نماید که در اجرای نظارت اموال معافی ممد واقع میگردد.
- آمریت مراقبت سیار جهت تعقیب و نظارت بر اموال معافی ، وظیفه خواهد داشت تا به شکل غیر مستقیم و مخفی اموال معافی را که بعد از اخذ معافیت از گمرک بشمول گمرک میدان هوایی خارج میگردد ، تعقیب نماید که آیا این اموال به دفاتر و گدام های مراجع تقاضا کننده معافیت انتقال میگردد یا خیر . آمریت مراقبت سیار میتواند بخش استخبارات خویش را فعال ساخته و این مکلفیت را به آن بخش محول نماید.
- جلوگیری از خرید و فروش اموال و مواد خوراکی قوای ایساف در بازارها .

نتیجه گیری :

کنترول معافیت محصول گمرکی از یک طرف در ازدیاد عواید گمرکی تاثیر فوق العاده دارد و از طرف دیگر زمینه را برای رقابت سالم میان توریست کنندگان مساعد میسازد که این خود

یکی از ستندردهای سهولت در تجارت سازمان جهانی گمرکات است . همچنان در پیگیری مسلسل کنترل معافیت، زمینه سو استفاده نیز تا حد زیادی تقلیل خواهد یافت .

ترتیب شده توسط : سفیر سحر
هماهنگ کننده تقنین و تدقیق

منظور است

86 / /

شریف الله ابراهیمی
معین عواید و گمرکات

عبدالجلیل جمرانی
سرپرست ریاست عمومی گمرکات

سید میرجان مشرف
سرپرست آمریت تقنین و تدقیق